

Viite
2.11.2021 päivätty lausuntopyyntönne

Liikenne- ja viestintävaliokunta
liv@eduskunta.fi

Yhteyshenkilö
Toimistopäällikkö Gustav Blomberg

Asia

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyyntö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.
Lausunto on annettava viimeistään 17.11.2021.

Toimivallan jakautuminen

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 21 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta tieliikennettä koskevista asioissa. Säännöksen on katsottu käsittävän luvanvaraisen ammattiliikenteen harjoittamisen Ahvenanmaalla. Maakunnan hallitus myöntää luvat tavar-, henkilö- ja taksiliikenteen harjoittamiseen Ahvenanmaalla (ammattimaista liikennettä koskevan maakuntalain 1976:33 nojalla), kun taas Ahvenanmaan valtionvirasto myöntää tavaraliikenteen ja henkilöliikenteen yhteisöluvut asetusten (EY) N:o 1072/2009 ja (EY) N:o 1073/2009 nojalla, koska kyseiset luvat ovat kansainvälisiä, ja sen takia ne kuuluvat valtakunnan toimivaltaan. Ahvenanmaan maakunnan hallitus myöntää myös EU:n liikenteenharjoittajia koskevan asetuksen (EY) N:o 1071/2009 21 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetut tutkintotodistukset ja muut ammatillista pätevyyttä osoittavat todistukset.

Itsehallintolain 27 §:n 21 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta työoikeutta koskevista asioista (tietyin poikkeuksin, jotka eivät liity tähän asiaan). Säännökset kuuluvat Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan vain niiltä osin kuin ajo- ja lepoaikoja (ja ajopiirtureita) koskevat säännökset koskevat yrittäjäkuljettajia. Ahvenanmaan lainsäädännössä, liikenteen palveluista annetun lain tiettyjen säännösten soveltamisesta Ahvenanmaalla annetun maakuntalain (2021:9) 1 §:ssä, on poikkeuksia, joiden nojalla Ahvenanmaalla ajavien yrittäjäkuljettajien ei tarvitse noudattaa ajo- ja lepoaikoja koskevia säännöksiä. Ahvenanmaalaisten yrittäjäkuljettajien ajopiirturien käyttöä koskevasta poikkeuksesta säädetään ajoneuvojen rakennetta, varusteita, kuntoa, käyttöä ja kuormitusta koskevan maakuntalain (1993:104) 5 §:ssä.

PB 1060, AX-22111 Mariehamn | +358 18 25 000 | registrator@regeringen.ax Virkakirjeet tulee osoittaa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle, ei yksittäiselle virkamiehelle.

Kaiken kaikkiaan toimivallan jakautumisesta seuraa, että Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta tietyillä aloilla, joita hallituksen esityksen lakiehdotukset koskevat, ja näiltä osin niitä ei sovelleta Ahvenanmaalla.

Esityksen sisältö ja tausta

Esityksen tavoitteena on yhtenäistää tieliikennettä koskeva sosiaali- ja markkinalainsäädäntö, edistää oikeudenmukaista ja tasa-arvoista kilpailua sekä parantaa valvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä ja Suomen liikenneturvallisuutta.

Esityksellä pannaan kansallisesti täytäntöön yhteensä viidestä EU-asetuksesta ja kolmesta EU-direktiivistä koostuvasta EU:n tieliikennettä koskevasta liikkuvuuspaketista johtuvat sosiaali- ja markkinalainsäädännön muutokset. Liikkuvuuspaketin säädösten täytäntöönpanon lisäksi esityksen tavoitteena on myös toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan kirjatut harmaan talouden vastaiset toimenpiteet, joilla laajennettaisiin kuljetuksen tilaajan vastuuta ylikuormasta ja ajo- ja lepoaikarikkomuksista. Lisäksi tarkoituksena on toteuttaa viranomaisten suorittaman valvonnan edellytysten vahvistamista sekä kevyiden hyötyajoneuvojen ja liikenteessä käytettävien ajoneuvojen rekisteröintiä koskevat ehdotukset.

Liikkuvuuspaketin säännökset otetaan kansalliseen lainsäädäntöön tekemällä tarvittavat muutokset liikenteen palveluista annettuun lakiin ja työntekijöiden lähettämisestä annettuun lakiin. Säädöshankkeen yhteydessä muutettiin valtioneuvoston asetusta ajopiirturikorttien myöntämisestä ja poikkeuksista ajopiirturin käytössä liikkuvuuspaketin säädösten mahdollistamalla tavalla. Kuljetuksen tilaajan vastuiden laajentamisen osalta ehdotetaan muutettaviksi liikenteen palveluista annetun lain lisäksi ylikuormamaksusta annettua lakia.

Suurin osa valtakunnan kuljetusmarkkinoita koskevasta lainsäädännöstä sisältyy liikenteen palveluista annettuun lakiin (320/2017). Lakia sovelletaan Ahvenanmaalla ennen kaikkea merikuljetusten osalta. Tiekuljetuksia koskevia osia sovelletaan Ahvenanmaalla lähinnä kansainvälisten kuljetusten osalta.

Tieliikenteen osalta 15.7.2020 hyväksyttiin useita EU-säädösten muutoksia. Muutoksista käytetään kokoavaa nimitystä EU:n liikkuvuuspaketti. Sen tavoitteena on luoda edellytyksiä kuljetusalan terveelle kilpailulle. Liikkuvuuspaketilla tarkoitetaan 15.7.2020 hyväksyttyjä EU:n liikennelupa- ja EU:n tavaraliikennelupa-asetuksiin, EU:n ajo- ja lepoaika-asetukseen ja ajopiirturiasetukseen sekä erityisten sääntöjen vahvistamista siltä osin kuin on kyse maantieliikenteen alan työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon koskevaan direktiiviin ja samalla hyväksyttyyn tietyötä koskevaan direktiiviin tehtyjä muutoksia.

Suuri osa liikkuvuuspaketista kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan, koska siinä on kyse kansainvälisestä liikenteestä. Tietyt säännöt koskevat lisäksi ajo- ja lepoaikoja, jotka suurelta osin kuuluvat valtakunnan toimivaltaan työlainsäädännön puitteissa. Säännökset kuuluvat Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan vain niiltä osin kuin ajo- ja lepoaikoja (ja ajopiirtureita) koskevat säännökset koskevat yrittäjäkuljettajia. Ahvenanmaan lainsäädännössä, liikenteen palveluista annetun lain tietyjen säännösten soveltamisesta Ahvenanmaalla annetussa maakuntalaissa (2021:9), on poikkeuksia, joiden nojalla Ahvenanmaalla ajavien yrittäjäkuljettajien ei tarvitse noudattaa ajo- ja lepoaikoja koskevia säännöksiä. Ahvenanmaalaisten yrittäjäkuljettajien ajopiirturien käyttöä koskevasta poikkeuksesta säädetään ajoneuvojen rakennetta, varusteita, kuntoa, käyttöä ja kuormitusta kokevan maakuntalain (1993:104) 5 §:ssä.

Kansallista ja kansainvälistä tavaraliikennettä kokonaismassaltaan alle 3,5 tonnia olevilla ajoneuvoilla tai ajoneuvoyhdistelmillä harjoittavien yritysten määrä on EU:n alueella ollut kasvussa. Useat jäsenvaltiot ovatkin päättäneet soveltaa kyseisiin yrityksiin EU:n liikenteenharjoittaja-asetuksen tieliikenteen harjoittajan ammattiin pääsyä koskevia sääntöjä. Muutosasetuksen (EU) 2020/1055 muutosten myötä liikenteenharjoittaja-asetus laajenee koskemaan myös sellaisia liikenteenharjoittajia, jotka harjoittavat kansainvälistä tavaraliikennettä ajoneuvolla tai ajoneuvoyhdistelmällä, jonka suurin sallittu kokonaismassa on yli 2,5 tonnia ja enintään 3,5 tonnia. Muutettujen EU-säännösten mukaan siis myös kevyiden tavaralahetysten kuljettamiseen kansainvälisessä liikenteessä sellaisilla ajoneuvoilla, joiden paino on yli 2,5 tonnia ja enintään 3,5 tonnia, tarvitaan liikennelupa. Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa myös tämän hallituksen esityksen ehdotusten myötä, että ammattimaista tavarankuljettamista kansallisessa liikenteessä harjoittavat palveluntarjoajat, jotka operoivat kevyillä hyötyajoneuvoilla, joiden kokonaismassa on yli 2,5 tonnia, mutta enintään 3,5 tonnia, velvoitettaisiin rekisteröitymään Liikenne- ja viestintävirastoon.

Kannanotto

Nyt vireillä olevalla ehdotuksella hallituksen esitykseksi valtakunta panee liikkuvuuspaketin täytäntöön Suomen oikeusjärjestelmässä.

Itsehallintolain 27 §:n 21 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta työoikeutta koskevissa asioissa (tietyin poikkeuksin, jotka eivät liity tähän asiaan). Säännökset kuuluvat Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan vain niiltä osin kuin ajo- ja lepoaikoja (ja ajopiirtureita) koskevat säännökset koskevat yrittäjäkuljettajia (ks. viittaukset lakeihin edellä toimivallan jakautumista koskevassa kohdassa). Sen takia yrittäjäkuljettajien ajo- ja lepoaikoja koskevat säännökset eivät tule voimaan Ahvenanmaan maakunnassa, kun taas muilta osin muita toimijoita koskevat säännökset tulevat voimaan myös Ahvenanmaalla.

Tiellä kuljettamista koskevat lakimuutosehdotukset, jotka kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan, eli luvanvaraista ammattiliikenteen harjoittamista Ahvenanmaalla koskevat säännökset, eivät tule sovellettaviksi Ahvenanmaalla. Maakunnan hallitus voi

todeta, että liikkuvuuspaketti on tietyiltä osin pantava täytäntöön Ahvenanmaan oikeusjärjestelmässä. Tämä koskee erityisesti tiettyjä ammattimaista liikennettä koskevia säännöksiä siltä osin kuin se ei ole kansainvälistä.

Maakunnan hallitus suunnittelee Ahvenanmaan maakunnan lainsäädännössä tarvittavien lainsäädäntötoimenpiteiden analysointia ammattimaisen liikenteen osalta, jotta maakunnan lainsäädäntö olisi EU-oikeuden mukaista.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus ei aio nyt ottaa Ahvenanmaan lainsäädäntöön yli 2,5, mutta enintään 3,5 tonnin kokonaismassan omaavilla ajoneuvoilla kotimaista tavaraliikennettä harjoittavien ahvenanmaalaisten ammattimaisten liikenteenharjoittajien rekisteröintivelvollisuutta koskevaa säännöstä.

Kansainvälisiä luvanvaraisia tiekuljetuksia koskevat osat kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakunnan hallituksella ei ole niitä koskevia mielipiteitä.

Ministeri

Christian Wikström

Osastolakimies

Gustav Blomberg